

ISSN (Print) 2616-678X
ISSN (Online) 2663-1288

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Серия **ФИЛОЛОГИЯ**
PHILOLOGY Series

№1(126)/2019

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Астана, 2019

Astana, 2019

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	Ф.ғ.д., проф. (Әзербайжан)
Ақматалиев Абдылдажан	Ф.ғ.д., проф. (Қырғызстан)
Бахтикиреева Улданай	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Беженару Людмила	Ф.ғ.д. проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргүл	Ф.ғ.к., (Қазақстан)
Біжкенова Айгүл	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жақыпов Жантас	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Журавлева Евгения	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жаң Динжиң	PhD, проф. (Қытай)
Ескеева Мағрипа	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ержласун Гүлжанат	PhD, ассоц. проф. (Түркия)
Қасқабасов Сейіт	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Негимов Серік	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нұрғали Қадиша	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нуриева Фануза	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	Ф.ғ.д., проф. (Германия)
Рахманов Носимхан	Ф.ғ.д., проф. (Өзбекстан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (АҚШ)
Сәтенова Серікгүл	Ф.ғ.д. проф. (Қазақстан)
Султанов Казбек	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Тәжібаева Сәуле	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Хисамитдинова Фирдаус	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Башқұртстан)
Чернявская Валерия	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Шәріп Амантай	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Шәріпова Гүлбану	Ф.ғ.к., доцент м.а. (Қазақстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Түркия)
Янковский Генрих	PhD, проф. (Польша)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қ.Сәтбаев к-сі, 2, 408 б.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Илияс Құрманғалиев

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК
ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.
Мерзімділігі: жылына 4 рет.
Тиражы: 35 дана
Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қажымұқан к-сі, 12/1, тел.: +7(7172)709-500 (ішкі 31413)

© **Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті**

Editor-in-Chief **Dihan Kamzabekuly**
Doctor of philology, academician of NAS RK (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief **Zharkynbekova Sholpan**
Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof. (Azerbaijan)
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof (Russia)
Beisembayeva Zhanargul	Can. of philology, (Kazakhstan)
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof (Romania)
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Erzhiasun Güljanat	PhD, assos. Prof (Turkey)
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Henryk Jankowski	PhD, Prof. (Poland)
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof (Kazakhstan)
Khisamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof. (RF, Bashkortostan)
Metin Ekiji	PhD, Prof. (Turkey)
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof. (RF, Tatarstan)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof. (Germany)
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof. (Uzbekistan)
Rivers William Patrick	PhD, Prof. (USA)
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof (Kazakhstan)
Sultanov Kazbek	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Sharip Amantay	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, assos. Prof. (Kazakhstan)
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhang Dingjing	PhD, Prof. (China)
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial address: 2, Satbayev str., of. 408, Astana, Kazakhstan, 010008
Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)
E-mail: vest_phil@enu.kz

Executive editor, computer layout: Ilyas Kurmangalyev

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 35 copies

Address of printing house: 12/1 Kazhimukan str., Astana, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext.31413)

© **L.N. Gumilyov Eurasian National University**

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, академик НАН РК (Казахстан)

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф. (Казахстан)

Редакционная коллегия

Аскероглы Рамиз	д.ф.н., проф. (Азербайджан)
Акматалиев Абдылдажан	д.ф.н., проф. (Киргизстан)
Бахтикиреева Улданай	д.ф.н., проф. (Россия)
Беженару Людмила	д.ф.н., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргуль	к.ф.н., (Казахстан)
Бижкенова Айгуль	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жакыпов Жантас	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жан Динжин	PhD, проф. (Китай)
Журавлева Евгения	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ескеева Магрипа	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ержласун Гульжанат	PhD, ассоц. проф. (Турция)
Каскабасов Сейит	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Негимов Серик	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нургали Кадиша	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нуриева Фануза	д.ф.н., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	д.ф.н., проф. (Германия)
Рахманов Насимхон	д.ф.н., проф. (Узбекистан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (США)
Сатенова Серикгуль	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Султанов Казбек	д.ф.н., проф. (Россия)
Тажибаева Сауле	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Хисамитдинова Фирдаус	д.ф.н., проф. (РФ, Башкортостан)
Чернявская Валерия	д.ф.н., проф. (Россия)
Шарип Амантай	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Шарипова Гульбану	к.ф.н., и.о. доцент (Казахстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Турция)
Янковский Хенрих	PhD, проф. (Польша)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. К.Сатбаева, 2, каб. 408

Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Ответственный редактор, компьютерная верстка: Ильяс Курмангалиев

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ

Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК

Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018г.

Периодичность: 4 раза в год

Тираж: 35 экземпляров

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Кажимукана, 12/1, тел.: +7(7172)709-500 (вн.31413)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

Фольклор және әдебиеттану

<i>Аймұхамбет Ж.Ә., Қараханқызы Ұ.</i> Мета­мәтін құрылымындағы мифтік символика	8
<i>Айтуғанова С.Ш., Дәулетова А.А.</i> Дала патшайымдары туралы аңыз бен ақиқат ...	16
<i>Аққұлы С.</i> Алаш мемлекеттік армиясының құрылуы хақында	24
<i>Доскеева Ш.А.</i> Ә.Нұршайықовтың эпистолярлық мұрасы	39
<i>Дәуітова Г.Р., Сұлтан Е., Мейрамбекова Л.К.</i> Көне эпостағы мифтік кейіпкерлер	46
<i>Еслям А.Б., Алтысбаев Қ.Қ.</i> З.Ахметов зерттеуіндегі Абайдың шығармашылық мұрасы	54
<i>Жүсіпов Н.Қ., Ибраева А.Т.</i> Бекмұрат Уақатов зерттеулеріндегі халық өлеңдерінің жанрлық жіктелуі	61
<i>Қасқабасов С.А.</i> Томирис – «Мәңгілік ел» идеясының символы	69
<i>Кемеңгер Қ.Р., Діл­дә Ж.Р.</i> М.Мырзахметұлы Бауыржан Момышұлы жайында	77
<i>Өскен Ә.М., Қамзабекұлы Д.</i> Алаштану: текстологиялық жауапкершілік туралы (Ә.Н. Бөкейханның «Жаңа мектеп» журналында жарияланған мақалалары)	84
<i>Садықова Р.Т.</i> Халел Ғаббасов: өмір мен өріс мектептері	94
<i>Химмат Сайед Әли әш-Шазли</i> Орыс әйелдерінің қайғылы тағдыры – орыс адамының дара тұлғасы (Е.Чижованың «Әйелдер уақыты» романы негізінде)	104

Лингвистика

<i>Әбдуәліұлы Б., Көшкінбай Д.</i> Қазақ лексикасындағы құқықтық ақпараттарды зерттеудің жалпы мәселелері	120
<i>Әубәкір С.С., Біжкенова А.Е.</i> Поэтикалық дискурстың ерекшеліктері	127
<i>Досжан Р.А.</i> Тарихи түбірлердің сөзжасамдық қабілеті	135
<i>Ақжигитова А., Елегенова М., Жанзакова А.</i> Қазақстанның лингвистикалық ландшафтындағы көптілділік белгілері (Астана қаласы негізінде)	142
<i>Сарсикеева Г.К., Байоразова Ж.К.</i> Абайдың 38-інші сөзін орыс және ағылшын тілдеріне аудару: салыстырмалы анализ	150
<i>Сейидова С.</i> Әзірбайжан, ағылшын және орыс тілдеріндегі «Жас» концептісі және оның идиоматикалық өкілдігі	157
<i>Сыздықова Г.О., Шолақова А.К.</i> «Ер Төстік» ертегісінің лингвосомиотикалық аспектісі	165

Тіл мен әдебиетті оқыту әдістемесі

<i>Баекеева А.Т., Тәжібаева С.Ж.</i> Тау-кен саласындағы халықаралық терминдерді аудару	173
<i>Ниязова А. Е., Мукатова М.Н.</i> Көптілді ортада шет тілінде сөйлеудің мультилингвалды әрекетін қалыптастыру	183
<i>Смағұлова А., Мұхаметқалиева Г., Балтабаева Г.</i> Сөздерді құрылымдық ұйымдас­тыру (ағылшын және қазақ тілдеріндегі «мұнай газы» термині)	191

Contents

Folklore and Literary Studies

<i>Aimukhambet Zh.A., Karakhankyzy U.</i> Mythical symbolism in the structure of metatext	8
<i>Aituganova S.Sh., Dauletova A.A.</i> The legend and truth about the steppe queens	16
<i>Akkuly S.</i> About the creation of the Alash state army	24
<i>Doskeyeva Sh.A.</i> A.Nurshaikhov's contribution to the epistolary genre	39
<i>Dautova G., Sultan Y., Meirambekova L.K.</i> Mythical characters in the archaic epos	46
<i>Yeslyam A.B., Alpysbayev K.K.</i> Abai's heritage in Z. Akhmetov's research	54
<i>Jysipov N.K., Ibrayeva A.T.</i> Genre classification of folk poems in Bekmurat Uakatov's researches	61
<i>Kaskabasov S.A.</i> Tomiris - Symbol of the Concept of «Мәңгілік ел»	69
<i>Kemenger K.R., Dilda Zh.R.</i> M. Myrzakhmetuly is about Baurzhan Momysuly	77
<i>Osken A.M., Kamzabekuly D.</i> Alash studies: on textual responsibility (Articles by A.N. Bokeykhan, published in «Zhana mektep») journal	84
<i>Sadykova R.T.</i> Khalel Gabbasov: School of life and development	94
<i>Himmat Sayed Ali ash-Shazli</i> The Tragic Fate of the Russian Women and the Symbol of the Russians Identity (According to the Novel by E. Chizhova «Time of Women»)	104

Linguistics

<i>Abdualiuly B., Koshkinbay D.S.</i> General problems of studying legal information in Kazakh lexicon	120
<i>Aubakir S.S., Bizhkenova A.Ye.</i> Features of Poetic Discourse	127
<i>Doszhan R.A.</i> Word-building ability of historical roots	135
<i>Akzhigitova A., Yelegenova M., Zhanzakova A.</i> Multilingual signs in the linguistic landscape of Kazakhstan (the case of Astana)	142
<i>Sarsikeyeva G.K., Baiorazova Zh.K.</i> Translation of Abays 38 th word info Russian and English: comparative analysis	150
<i>Seyidova S.</i> The concept of "Age" and its idiomatic representation in the Azerbaijani, English and Russian languages	157
<i>Syzdykova G.O., Sholakova A.K.</i> Linguosemiotic Aspect of Fairy Tales	165

Methods of teaching language and literature

<i>Bayekeyeva A.T., Tazhibayeva S.Zh.</i> Translating International Terms for Mining Industry	173
<i>Niyazova A. E., Mukatova M.N.</i> Formation of foreign language speech activity in a multilingual environment	183
<i>Smagulova A., Mukhametkaliyeva G., Baltabayeva G.</i> Structural organization of words («Oil gas» term in English and Kazakh)	191

Содержание

Фольклор и литературоведение

<i>Аймухамбет Ж.А., Караханкызы У.</i> Мифическая символика в структуре метатекста	8
<i>Айтуганова С.Ш., Даулетова А.А.</i> Легенда и правда о степных королевах	16
<i>Аккулы С.</i> О создании Алашской государственной армии	24
<i>Доскеева Ш.А.</i> Эпистолярное наследие А. Нуршаихова	39
<i>Даутова Г.Р., Султан Е., Мейрамбекова Л.К.</i> Мифические персонажи в архаическом эпосе	46
<i>Еслям А.Б., Алтысбаев К.К.</i> Творческое наследие Абая в исследованиях З.Ахметова	54
<i>Жусипов Н.К., Ибраева А.Т.</i> Жанровая классификация народных стихов в исследованиях Бекмурата Уакатова	61
<i>Каскабасов С.А.</i> Томирис – символ вечной идеи «Мәңгілік ел»	69
<i>Кеменгер К.Р., Дильда Ж.Р.</i> М. Мырзахметулы о Бауржане Момышулы	77
<i>Оскен А.М., Камзабекулы Д.</i> Алашоведение: о текстологической ответственности (Статьи А.Н.Бокейхана, опубликованные в журнале «Жана мектеп»)	84
<i>Садыкова Р.Т.</i> Халел Габбасов: Школа жизни и развития	94
<i>Химмат Сайед Али аш-Шазли</i> Трагическая судьба русских женщин – символ идентичности русского человека (по роману Е.Чижовой «Время женщин»)	104

Лингвистика

<i>Абдуалиулы Б., Кошкинбай Д.</i> Общие проблемы изучения правовой информации в казахской лексике	120
<i>Аубакир С.С., Бижекенова А.Е.</i> Особенности поэтического дискурса	127
<i>Досжан Р.А.</i> Словообразовательные важности исторических корней	135
<i>Акжигитова А., Елегенова М., Жанзакова А.</i> Многоязычные знаки в языковом ландшафте Казахстана (на примере Астаны)	142
<i>Сарсикеева Г.К., Байоразова Ж.К.</i> Перевод 38-го слова Абая на русский и английский языки: сравнительная анализ	150
<i>Сейидова С.</i> Концепт «Возраст» и его идиоматическое представление на азербайджанском, английском и русских языках	157
<i>Сыздыкова Г.О., Шолакова А.К.</i> Лингвосемиотический аспект волшебных сказок	165

Методика преподавания языка и литературы

<i>Баекеева А.Т., Тажибаева С.Ж.</i> Перевод интернациональных терминов горно-рудной промышленности	173
<i>Ниязова А.Е., Мукатова М.Н.</i> Формирование иноязычной речевой деятельности в мультилингвальной среде	183
<i>Смагулова А., Мухаметкалиева Г., Балтабаева Г.</i> Структурная организация слов (термин «нефтяной газ» в английском и казахском языках)	191

FTAMP 17.09.09

С.А. Қасқабасов

Л.Н. Гумилев ат. Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

«Мәңгілік Ел» ұлттық идеясының қазақ халқының батырлық-эпикалық жыр-аңыздарында көркем бейнеленуі» тақырыбындағы ғылыми зерттеулерді гранттық қаржыландыру жобасы бойынша орындалды (келісімшарт №132, 12 наурыз, 2018 жыл)

Томирис - «Мәңгілік ел» идеясының символы

Аңдатпа. Мақалада түркі дәуіріне дейінгі қаһармандық аңыздар қатарындағы Томирис патшайым туралы аңыздарға тарихи жазбалар және көркем туындылармен салыстырмалы талдаулар жасалады. Томирис туралы аңыздар он екі мотивке жіктеліп, сол мотивтер бойынша тұжырымдар жасалады. Сондай-ақ Геродоттың «Тарих» еңбегіндегі жазбалардың тарихи мәні сараланады. Томирис патшайымның елдікті сақтау жолындағы күресі, ерлік істері, ел билеуші ретіндегі тұлғасы – аңыздың негізгі өзегі екендігі көрсетіледі. Елдік пен ерліктің тамаша үлгісі ретінде ел жадында мәңгілік сақталған қаһармандардың істері аңыз арқылы дәріптелгені түсіндіріледі. Тарихи оқиға мен аңыздар негізінде түзілген әйгілі тарихшы еңбегіндегі мәліметтер кейінгі, қазіргі заман зерттеушілері мен қаламгерлерінің еңбектеріне қайнар көз болғандығы айтылады. Томирис патшайымның елдік жолындағы ерлігі «Мәңгілік Ел» идеясының бағытында түсіндіріліп, тұжырымдалады.

Түйін сөздер: Геродот, антика, тарих, мотив, Томирис, сак, фольклор, ерлік.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2019-126-1-69-76>

Кіріспе. Өзінің атақты «Тарих» кітабын жазу барысында Геродот көп жерді аралаған, көптеген адамдармен кездескен. Дұрысын айтқанда, ол осы кітабында, негізінен, антика заманындағы гректер мен парсылардың арасында болған қисапсыз соғыстарды, тарихи оқиғаларды баяндайды, сол шақтағы патшалар мен қолбасшылардың өмірін, сондай-ақ шайқасып жүрген елдердің салт-дәстүрін, тұрмыс-тіршілігін әңгімелейді. Ол өзінен бұрын өмір сүрген қайраткерлерді, олардың адами, әскери, саяси харекеттерін, бір-бірімен ара-қатынастарын сипаттайды. Ғұмырында жеті рет саяхат жасаған Геродот тарихи деректермен ғана шектелмейді: ол өзіне жолыққан адамдардан да, тіпті кейбір соғыстарға қатысқан ардагерлерден де естелік-әңгімелер жазып алады. Сондай әңгімелердің ішінде шындыққа негізделген аңыздар мен қиял араласқан эпсана-хикаялар мен хикаяттар да ұшырасады. Осы типтес ауызекі әңгімелердің арасында Томирис патшайым жайында тамаша аңыз бар. Жай ғана аңыз емес. Ол тарихи оқиғаға құрылған, өмірде болған даңқты адамдардың мінез-құлқын, іс-қимылын, соғысу амалдарын шындықтан ауытқымай бейнелейтін нағыз тарихи аңыз түріндегі шығарма. Бұл шығарманың тағы бір айрықша ерекшелігі – парсылардың әдеттегі гректермен соғысы емес, парсылардың Ұлы Даланы мекендейтін массагет-сақтармен соғысын әңгімелеуі. Бұл оқиға біздің дәуірімізге дейінгі 530-529 жылдары болған. Осы жағдай аңызда нақты көрсетіліп, соғыстың қалай басталып, қалай жүргені, қалай аяқталғаны кеңінен айтылады.

Егер Геродоттың өмір сүрген уақыты біздің дәуірімізден бұрынғы 484 жыл мен 425 жылдар аралығын қамтитынын ескерсек, онда Геродот бұл аңызды жазып алған шақта әлгі соғысқа қатысқан ардагерлермен кездесуі де мүмкін, өйткені соғыстың аяқталғанына 100 жылдай ғана мезгіл өткен. Олай болса бұл аңыз ақиқатқа өте жақын деуге болады.

Мәселенің зерттелуі. Томирис пен Кирдің шайқасы туралы жазылған еңбектер баршылық. Шетелді былай қойғанда, қазақ авторлары да біршама тер төкті бұл тақырыпқа. Мәселен, жазушы Болат Жандарбековті, зерттеушілер Немат Келімбетовті, Алма Қырау-

баеваны, Тұрсын Жұртбаевты атауға болады. Олар аңызды әр мақсатта қарастырған. Бірі аңыз сюжетіне повесть жазған (Б.Жандарбеков), бірі аңызды қазақ әдебиетінің бастауларына жатқызады (Н.Келімбетов, А.Қыраубаева), енді бірі аңызды тарихи дерек деп пайдаланады (Т.Жұртбаев).

Біздің мақсатымыз – аңыздың сюжетін герменевтика тәсілімен талдап, оның ішкі құрылымын ашып, кейіпкерлер бейнесінің, олардың іс-әрекеттерінің қандай көркемдікпен суреттелетінін айқындау, сол арқылы «Мәңгілік ел» идеясының қалай және қандай әдістермен паш етілетінін зерттеу.

Мәселенің өзектілігі. Геродот жазбасындағы сюжет бірнеше мотивтен тұрады.

Бірінші мотив: Кир патшаның Томириске «құда түсу» үшін елші жіберуі. Бұл – жалпы фольклорда, дәлірек айтқанда, батырлық жырларда, кейбір дастандарда, батырлық ертегілерде бүкіл сюжеттің бастамасы ретінде берілетін батырдың үйлену үшін өзіне жар іздеу мотиві, яғни барлық елдің эпосында кездесетін «үйлену» мотиві. Әдетте, болашақ батыр, яки патша (хан, сұлтан, т.б.) үйлену мақсатымен қыз іздеп, үйінен, елінен жыраққа сапар шегеді (осыдан әрі қарайғы оқиғаның бәрі онымен байланысты болады).

Геродот жазбасында бұл мотив басқаша сипатта көрінеді. Кир үйінен қыз іздеп шықпайды. Ол үйлену үшін емес, жаулап алу ниетімен құдалыққа елші жұмсайды. Міне, бұл «құдалық» бүкіл сюжеттің бастамасы болып оқиғалардың баяндалуына жол ашады.

Екінші мотив: Геродот жазбасында Кирдің «құда түсуі» сәтсіз аяқталады. Шамданған ол «қалыңдықты», оның елін күшпен алмақ болады. Сөйтіп ол соғыспақ үшін нақты әрекетке көшеді. Аракс өзенінен өту үшін кемелерді бір-біріне жалғап, көпір салдыра бастайды.

Әдетте, эпикалық жырларда қалыңдық (яки әкесі) келіспесе, батыр (хан, әмірші) қыздың елін шауып, қалыңдықты мәжбүрлеп, немесе күшпен тартып әкетеді. Бірақ батырдың соғысқа дайындығы тәптіштеп айтылмайды. Ал, Геродот кітабындағы Кир патша соғысқа жақсылап дайындалады, кеңес құрады.

Үшінші мотив: Геродот жазбасындағы бұл мотив – жаңа. Жалпы, халықтық дәстүрдегі эпостарда келісім бермеген қызды, оның елін басып алу үшін жасалған нақты істер мен кеңес құрып, ақылдасу деген болмайды. (Рас, ондай жағдай «түс көру» мен «түс жору» мотивтерінде кездеседі). Бұл жағдай – біз талдап отырған аңызға белгілі дәрежеде мемлекеттік эпостың әсері болуы мүмкін. Геродот жазып алған замандағы фольклорлық дәстүр (үдеріс) мемлекеттердің (әсіресе, грек пен парсылардың) бір-біріне қарсы жорықтары қаһармандық фольклордың рулық-тайпалық сипаттан асып, мемлекеттік тұрпатта көрініп, дамығаны белгілі. Сол себепті Геродот жазбасында Кир патша өзінің басшыларымен кеңес құрып, ақылдасады. Кеңесте қолбасшылардың ойы мен сөзі мемлекет тұрғысынан айтылады.

Төртінші мотив: Патшалардың соғысқа кіруден бұрын бір-біріне елші жіберіп, ойларын айтуы. Геродотта Кир мен Томирис әуелі бір-біріне хабаршы-елші жіберіп, ұрыс шарттарын сөз етеді. Алдымен Томирис өзінің хабаршысын жібереді де, Кирге райыңнан қайт, ал егер бізбен соғысам десең, өзеннен өт. Біз өзеннен үш күндік жерге шегінеміз, ал егер бізді өзеннен өткізсең, сен де солай ет деп кеңес береді.

Осы мотив бойынша ежелгі эпостарда екі батырдың жекпе-жекке түсер алдында бір-бірімен сөз салғастырып, әрқайсысы өзінің күш-қуатын айтып, қарсыласына қыр көрсетеді. Содан соң ғана қарумен сайысқа кіріседі. Бұл ру-тайпалық қоғамда орныққан дәстүр болатын, ол фольклорда да көрініс тауып, екі батырдың жекпе-жегі екі ел арасындағы келіспеушілікте шешуші рөл атқаратын кей-кейде.

Геродот жазбасында бұл ескі мотив мемлекеттік қоғам кезіндегі дәстүрге сай өзгертіліп, мемлекеттік дәрежедегі мәселе болып көрсетілген. Кирдің жауап беруі, Томирисінің қайта жауап беруі – осы өзгерістің көрінісі.

Бесінші мотив: «Әскери кеңес» мотиві десек болады. Кир патша Томирисінің алғашқы сәлемінен кейін өзінің әскербасыларын шақырып, кеңес сұрайды. Бұл кеңесте екі түрлі пікір айтылады. *Біріншісі* – өзеннен өтпей, Томирисі әскерімен осы жерде қарсы алу. Бүкіл әскербасы қолдайды бұл ойды. *Екіншісі* – өзеннен өтіп, Томирис жеріне кіріп соғысу. Бұл пікірді Крез айтады. Ол Кирден жеңіліп қалған Мидияның патшасы еді. Кир оған рақымшылық жасап, жанында әскери кеңесші ретінде ұстайтын. Крездің сөзін мақұл көріп, Кир Томириске кейін шегінсін деп хабар береді де, әскерімен бірге өзеннен өтеді. Бұл мотив ескі эпоста жоқ.

Алтыншы мотив: Кирдің түс көруі. «Түс көру» мотиві барлық халықтың фольклорында бар және көбінесе жеңіліс табатын батырдың, яки патшаның түсі болады. Мұнда да солай.

Жетінші мотив: «Түс жору» мотиві. Әдетте, ескі фольклорда түсті басқа адамдар жориды, ал Геродот жазбасында көрген түсін Кирдің өзі жориды. Оның жорығаны – түптің түбінде тура келеді. Аңыздың өзінде «бұл түс арқылы тәңір Кирдің ажалы осы жерде массагеттер елінде болатыны, ал оның патшалығы Дарийге көшетіні туралы ғана аян берген еді» [1, 78] - делінеді.

Сегізінші мотив: Кирдің массагеттер сарбаздарын мас қылып, біразын қырып, қалған бөлігін тұтқынға алуы. Мұндай іс-әрекет ру-тайпалық фольклорда да көрсетіледі. Эпикалық дәстүр бойынша жорықпен келе жатқан батырды орта жолда дұшпандары ебін тауып, мас қылып, яки ұйықтатып, немесе басқа бір шара қолданып, есеңгіретіп, қол-аяғын байлап, алып кетеді. Оны не зынданға салады, не болмаса басқа бір шаруаны атқаруға жұмсайды. Геродот кітабындағы аңызда Томирисінің ұлы дұшпандардың аялына ілініп, мас боп қалады да, жаудың қолына түседі. Әрине, дәл эпостағыдай емес, бірақ ескі эпостың мотиві сәл өзгеріспен пайдаланылған. Бұл өзгеріс ру-тайпалық эпостағы ситуация мен Геродот аңызындағы мемлекеттік ұғымдағы ситуацияның айырмашылығынан туындаған болуы мүмкін.

Тоғызыншы мотив: «Батырдың тұтқында болуы». Массагеттердің қолбасшысы Спаргапис өзінің тұтқынға түскенін көріп, өзіне қанжар салып өледі. Бұрынғы ру-тайпалық эпоста да батыр «аңғалдықпен» тұтқынға түседі, бірақ ол өзіне қол жұмсамайды, әртүрлі көмекшілердің жәрдемімен тұтқыннан босап шығып, өзінің қаһармандық істерін жүзеге асырады.

Онныншы мотив: «Кек алу» мотиві. Әдетте, ескі эпоста тұтқыннан шыққан батыр жаудан кегін қайтару үшін тағы да жорыққа шығады. Мұндай іс-әрекетке Томирис де барады. Өз әскерінің, әсіресе баласының алдауға түсіп, мерт болғанын білген соң Томирис бүкіл әскерін жиып, Кирдің әскеріне өзі шабуыл жасайды.

Он бірінші мотив: «Қарсыластардың шайқасы». Геродот аңызында шайқас біршама нақты көрсетіледі. Мұнда екі жақтың да әскері белгілі бір дәрежеде арнайы дайындықтан өткен сарбаздардан тұрады. Олар соғыс ережесіне сәйкес ұрысады, қаруларын рет-ретімен қолданады, бір тәртіппен шайқасады. Дәлірек айтқанда, «дұшпандар алдымен бір-біріне қарсы тұрып, садақпен атысқан. Сосын садақ оқтары таусылған соң, олар қоян-қолтық ұрысқа көшіп, қанжармен, найзамен соғысқан» - деп жазады Геродот [1, 80 б.].

Соғысудың мұндай әдісі мемлекетте тұрақты әскер болғанын, олар соғыс тәсілдері мен ретін жақсы меңгергенін, сөйтіп, өлмей, беріспейтін жауынгерлер дайындалғанын көрсетеді. Ал, ежелгі эпоста шайқас бұлай жүрмейді.

Он екінші мотив: «Жеңілген жауды жазалау». Бұрынғы ру-тайпалық жырда жеңілген дұшпанды жазалау, көбінесе, жеңілген батырды, яки ханды өлтіру болып көрінеді. Бұған қоса жеңілген жауды қорлап өлтіру де кездеседі, оның «құлағын кесіп құнтитып, мұрнын кесіп шұнтитып» жазалау да бар. Рас, бұлай жазалау, әдетте, зұлымдыққа барған, зорлық-зомбылық істеген, сатқындық жасаған адамға қолданылған.

Томирис осы әдісті қолданған. Ол шапқыншылықпен келіп, залымдықпен Спаргаписті өлтірген, әскерінің үштен бір бөлігін қырған. Кирді қанішер деп атап, оның басын қанға толы меске салып, жазалайды.

Осылайша, Шығыстағы Вавилон, Бактрия сияқты ірі мемлекеттерді бағындырып, 29 жыл патшалық құрған Кир біздің дәуірімізге дейінгі жыл санауы бойынша 529 жылы массагет-сақтардың сайын даласында масқара болып, атаусыз қалады. Сондықтан, оның «өлімі туралы көптеген аңыз-әңгімелердің ішіндегі ең дұрысы, менің ойымша, – осы сияқты» [1, 80 б.], – деп күмәндана жазады Геродот.

Мәселенің талдамасы. Сонымен, біз бұл аңыздың жанрлық белгілері мен сюжеттік желісін қарастырдық, оның фольклорлық шығарма, дәлірек айтсақ, тарихи аңыз екенін және осы жанрға тән ерекшеліктері бар екенін, атап айтқанда: белгілі бір нақты тарихи фактіге негізделетінін, басты кейіпкерлер тарихи тұлғалар болатынын, нақты мезгіл мен мекендер аталатынын және мұндай шығарма, бір жағынан, фольклортану процесінен өтетінін, екінші жағынан, осы үдеріс кезінде сюжет эпикалық сипат ала бастайтынын, т.б. анықтадық. Ал, сюжеттік құрамы жағынан бұл аңыз, көбінесе, эпосқа тән мотивтерден тұрады және мотивтердің кейбірі фольклордың стадиялық даму сатысына сәйкес мемлекеттік эпостың да белгілерін желіге сіңірген.

Көркем фольклордың үлгісі болғандықтан, бұл аңызда сөз өнеріне тән кейіпкерлер жүйесі бар, олардың өзара қатынасы мен іс-әрекеттері бар. Әсіресе, мән беріп айтамын нәрсе – бүкіл сюжет бас кейіпкерлердің тартысына және контрастқа құрылған. Тартыс (конфликт) Томирис пен Кирдің арасында өрбиді, соған сәйкес екеуінің болмысы, ойы мен сезімдері, істеген іс-әрекеттері де контрасты, қарама-қайшы түрде көрсетіледі. Бұл ғана емес, екі патшаның елдері де, өмір салты да, мекендері мен тұрақтары да бір-біріне қарама-қайшы, олардың әлеуметтік ұйымдары, яғни құрылымдары да контрасты, тіпті екі патшаның жыныстары екі түрлі. Мәселен, Томирис – сұлу әйел, Кир – айбынды еркек, Томирисінің елі – далалық, Кирдің елі – қалалық, Томирисінің қауымы – ру-тайпалық, ал Кирдің қоғамы – құл иеленуші мемлекет, Томирис – өз елін, жерін қорғаушы, Кир – басқыншы, шапқыншы... Осындай антитеза бүкіл аңыздың мазмұнын құрайды. Контрастық сипат тіпті батырлардың өлімінде де байқалады. Айталық, Спаргапистің өлімі мен Кирдің өлімі екі басқа. Біреуі – өз Отанын қорғау жолында, екіншісі басқыншылық шайқаста ажал құшады. Жалпы, осы аңыздағы конфликт екі түрлі әлемнің, екі түрлі мәдениеттің, яғни дала мен қаланың, ру-тайпалық қоғам мен мемлекеттік құрылымның күресі сияқты көрінеді.

Он екі мотивтен тұратын сюжет өзінің көптеген компоненттері бойынша эпикалық жырдың табиғатына сай. Әсіресе, ондағы екі бас қаһарман мен олардың істері һәм екі қолдың шайқасы, - бәрі батырлық мәндегі тарихи жырдың айқын белгілері. Ал, енді осы аңыздың басты қаһармандары – кімдер деген сауалға жауап ізделік. Мұнда бірнеше тұлға көрінеді: Томирис, Кир, Крез, Камбис, Гистасп, Дарий. Бұлардың бәрі – тарихи қайраткерлер, дұрысында – патшалар, ел басқарушылар. Біз олардың бәрін емес, тек Томирис пен Кирдің бейнелерін талдаймыз.

Кир туралы Геродоттың кітабында көп ақпарат беріледі. Оның қалай өмірге келгені, үйленгені, таққа отырғаны туралы, оның қанша елге жорыққа шыққаны, қандай елдерді бағындырғаны жөнінде дерек мол. Тіпті, оның қай мемлекетті қай жылы жаулап алғаны жайында да мағлұмат бар. Бұларға қоса Кир патшаның адами болмысы да ашылып көрсетіледі. Ол жай ғана шапқыншы емес, ақылды да айбарлы, айлалы да тәжірбиелі, ержүрек те ойлы басшы ретінде, әр қырынан бейнеленеді. Ол әр жорығын күні бұрын ойластырып, алдын-ала дайындық жасап кіріседі. Сақтар еліне жорыққа шықпас бұрын Бабылды (Вавилонды), Бактрияны бағындырып алады. Содан соң Египетті алу керек, бірақ одан бұрын сақ-массагеттерді бағындыру қажет деп табады. Енді ол Томирисінің жесір қалғанын біліп, оған үйлену керек, сөйтіп сақ мемлекетіне ие болуды ойластырады да, Томириске «құда түседі».

Кир – өте тәжірибелі, соғыс өнерінің тактикасын жақсы білетін қолбасшы. Ол бірден шабуылға шақпайды. Томирисің сөзінен кейін ол ойланады, әскери кеңес өткізеді, кеңесте алғашқы ойынан айнып, Крездің пікірін дұрыс деп табады. Мұнда ол, қажет болса, өз шешімінен айнып, басқа адамның да сөзін тыңдай білетін, ұтымды жолды іздей білетін басшы ретінде көрінеді.

Міне, бұл аңызда үлкен мемлекеттің патшасына қажетті осындай қасиеттермен бірге Кирдің басқа да мінездері айшықталады. Ол – өзімшіл, тәкаппар, мақтаншақ, өзіне өте сенімді және өзін ерекше жаралған жанмын деп санайтын адам, сондықтан ол өзін өлмейтін кісімін деп, шайқасқа кіреді, сонда өледі, ал оның өз басы қалай шайқасқаны, қалай мерт болғаны айтылмайды.

Томирис тұлғасының тарихилығы. Ал, Томирис кім? Оның ата-анасы кім болған? Арудың балалық шағы қалай өткен? Ол таққа қалай отырған?...т.т. Сауал жетерлік. Жауаптар табыла ма? Оны қалай табуға болады? Іздеу керек... Томирис жайында дерек өте тапшы. Геродоттың кітабында осы аңыздан басқа еш жерде Томирис туралы әңгіме жоқ. Оның есімі В.Янның шығармаларында құр аталады. Томирис патшайым жөнінде қазақ авторлары да қалам тербеді. А.Қыраубаева, Н.Келімбетов, Т.Жұртбай т.б. еңбектерінде Томирис туралы осы аңыз қарастырылады. Алайда, олар да Томирисің тегі мен жастық шағы туралы ешқандай мәлімет бермейді. Мұндай мәліметтерді марқұм Болат Құрманбекұлы Жандарбековтің «Томирис» атты тарихи повесінен табуға болады [2, Б. 4-6]. Әрине, көркем шығарма болған соң, мұнда да белгілі бір дәрежеде шарттылық бар, алайда бұл жағдай бізді шошытпауға тиіс, өйткені повесің авторы өз шығармасын «тарихи повесть» деп атаған. Демек, ол өзіне үлкен жауапкершілік алған да, қажетті тарихи деректер мен жылнамаларға аңыз бен әфсаналарға, тағы басқа әдебиетке сүйенген, олардан өзіне керек мағлұматтар алған, оларды зерделеген, ой елегінен өткізген, таңдап, іріктеп пайдаланған. Олай болса, жазушы шындықтан тым алшақтамаған деп ойлаймыз. Бұл ойымызды құптайтын мына бір жәйттерді де ескеру керек сияқты. Болат Жандарбеков өз шығармасына негіз етіп, Геродот жазбасындағы аңыздың сюжетін алған да, көркем сөз өнерінің тәсілдерін пайдаланған, сөйтіп Томирис патшайымның ата-тегі, анасы, әсіресе, әкесі жөнінде кең әңгімелеген. Автор бұл жолда батырлар жырының сюжеттік композициясына сүйенген. Әлбетте, көркем шығарма болған соң, бұл повесте болуы ықтимал деген жағдайлар да ойдан қосылған, ондайлардың қатарында Томирисің жастық шағы, тұрмыс құруы, оның таққа отыруы сияқты оқиғаларды атауға болады.

Жазушы Б.Жандарбековтің шығармасында Томирисің әкесі – Спаргапис деген адам. Ол сақтар мен массагеттердің басын біріктірген патша. Оның әйелі – Зарина сұлу. Ол қызы Томирисің дүниеге әкелген күні қайтыс болады. Анадан ерте айырылса да Томирис өжет, әрі бұла болып өседі. Томирис бес жасында асау аттың құлағында ойнайды. Алты жасқа толғанда қолына қылыш алып, соғыс өнеріне жаттыға бастайды. Он үш жасқа келгенде қарудың барлық түрін меңгереді. Ел ішінде одан асқан шебер жоқ. Ол қылышпен де, найзамен де шайқаса алатын, садақтан оң қолымен де, сол қолымен де дәл ататын мерген болады. Ал, бәйгеде әрқашан бірінші болып келетін шабандоз да Томирис.

Спаргапис өзінің қызын әдейі осылай баулиды. Томирисің басқа перзенті жоқ. Сол себепті ол қызын тақ мұрагері болуға дайындайды. Қызы да әкесінің ойын түсініп, барынша оған жақын болады. Томирис өзін болашақ патшайым ретінде ұстап, керек болса кез-келген батырмен шайқасуға дайын жүреді. Мұндай жағдай пайда болып, Томирис биіктен көрінеді: массагеттер мен тиграхауд сақтардың әскері бірігіп, хаомоварг сақтарға қарсы жорыққа шығуға жиналады. Осы жиын-тойда Томирис өзінің нағыз батыр екенін дәлелдейді. Ол тиграхауд сақтарының бас батыры Рустаммен жекпе-жекке шығып, соғыс өнерін, қаруды пайдалана білу жағынан Рустамнан кем түспейді. Тек Рустам батырдың физикалық күшін мойындап, соған тұрмысқа шығады. Әкесі қайтыс болған соң, Томирис таққа отырады [2, Б. 23-25].

Болат Жандарбековтің ежелгі аңыз сюжетіне қосқан бұл оқиғалар – кәдімгі батырлық жырлар мен аңыздарда жиі кездесетін эпикалық мотивтер. Бұлар осыдан екі жарым мың жыл бұрын хатқа түскен аңыздың сюжетін толықтырып тұр, яғни Геродот жазбасында жоқ мотивтер ойдан қосылып, аңызды мазмұн жағынан байытқан, толыққанды шығармаға айналдырған. Осы мотивтер арқылы біз Томирисің парсы патшасы Кирмен соғысына дейінгі өмірін біліп, оның соғыс кезеңіндегі іс-әрекеттерінің, сөздері мен мінез-құлқының сырларымен ерекшеліктеріне, оның патшалық болмысына қанығамыз.

Томирис – жәй ғана әйел патша емес. Ол өте ақылды, ұстамды әр нәрсені ойланып істейтін басшы. Кирге жолдаған алғашқы сәлемінде-ақ – ол «өз ойыңнан қайт, сен өз мемлекетінде патшалық құра бер, ал біз өз елімізде билік еткенімізді қызғанба» [1, 79 б.], – деп, бейбіт өмір сүруді ұсынады. Демек, Томирис соғыс іздеген жиһангер емес, тыныштықты сақтаушы, өз елінің адамдарына жақсылық тілеуші. Ол Кир патшаның құдалыққа кісі жібергенінің түпкі мақсаты – сақтарды өзіне қарату екенін зеректікпен түсінеді. Кирдің соғыспай қоймайтынын жақсы біледі. Ол соғыстан қорықпайды, тек адам қанының төгілуіне қарсы, сол себепті Кирге екінші рет сәлем жолдап «Енді сен менің жанашырлық ақылымды тыңда: аман-сауыңда менің жерімнен кет. Егер де сен мұны істемесең, қанша тойымсыз болсаң да, мен сені қанға тойдырам!» – дейді [1, 79 б.]. Осы сөзін ол іс жүзінде де дәлелдейді. Бейбітшілікті сақтауға қанша күш салса да озбыр жаумен соғысуға мәжбүр болады. Сөйтіп, «Кир оның ақылын тыңдамағанын білген соң, Томирис бүкіл әскерін түгел жинап, өзі парсыларға қарсы шабуыл жасайды. Бұл шайқас, менің білуімше, – деп жазады тарихтың атасы Геродот, – варварлар шайқастарының ішіндегі ең қатыгез шайқас болды. Бұл шайқастың қалай өткені туралы мен мынаны білдім. Естуімше, дұшпандар алдымен бір-біріне қарсы тұрып, алыстан садақпен атысқан. Сосын садақ оқтары таусылған соң, олар қоян-қолтық ұрысқа көшіп, қанжармен, найзамен алысқан. Дұшпандар ұзақ шайқасты, бірақ ешқайсысы шегінген жоқ. Ақыр соңында массагеттер жеңіске жетті. Парсы әскері түгелімен дерлік соғыс алаңында қаза болды. Кирдің өзі де ажал құшты. Ол 29 жыл бойы патшалық құрған болатын» [1, 80 б.].

Міне, көп асқанға – бір тосқан. Жарты әлемді жаулап алған Кир патшаның ақыры – осы болды. Жерлеусіз қалды.

Осы жан беріп-жан алысқан шайқасқа Томирисің өзі тікелей қатысты ма, жоқ па? – ол тағы белгісіз. Ол тікелей қатысуы да мүмкін, өйткені Дала фольклорында шайқасқа қатысқан, тіпті қол бастаған батыр қыздардың бейнесі жиі кездеседі (жазушы Б.Жандарбековтің повесінде ол әйелдерден құралған жасақтарымен ұрысқа кіріп, жеңіске жетуде шешуші рөл атқарады). Дұрысын айтқанда, мәселе Томирисің тікелей шайқасқа қатысуы-қатыспауында емес. Мәселе Томирисің өз елін, жерін қорғау үшін барлық мүмкіндікті пайдалануында, бейбіт жолмен отанына, жұртына төнген қауіптен соғыссыз құтқару жолдарын іздестіруінде. Амалсыздан парсыларға өзі шабуыл жасап, жауды ел ішіне енгізбей, сол өздері тоқтаған шекарада шайқасады, кескілескен соғыста дұшпанын жеңіп, қалың елі мен туған жерін сақтап қалады. Жәй ғана сақтап емес, шекарадан асырмай, парсыларды патшасымен қоса түгел қырып салады. Және қапияда опат болған ұлының кегін қайтарады: өліп жатқан парсылардың арасынан Кирдің денесін таптырып, оның басын қан толған меске салуды бұйырады. Содан соң марқұмға қарата былай деді: «Мен сені соғыста жеңіп, тірі қалғаныммен сен ұлымды қулықпен қолға түсіріп, бәрібір мені мерткітірдің. Енді, міне, мен айтқанымдай сені қанға тойдырам» [1, 80 б.].

Осы эпизодта біз Томирисі, бір жағынан, қатал басшы, нағыз батыр, екінші жағынан, баласын қатты сүйетін, өте мейірімді ана бейнесінде көреміз. Ол Кирге жіберген бір сәлемінде «сен улы затқа айналған жүзім шырынның көмегімен зұлымдық жасап, ашық шайқасқа бармай, мерт қылдың менің ұлымды» [1, 80 б.], – деп, Кирдің істегені нағыз батырға лайық мінез емес екенін паш етеді. Сонымен қатар баласынан айырылып, аһ ұрған

ананың жағдайын көрсетеді. Оның «мен сені жеңіп, тірі қалғаныммен бәрібір мені мерт-тіктірдің», – деген сөзі Томирисің қаншалықты қан жұтып, қайғырғанын, өзегі өртеніп, күйзелгенін айғақтайды. Осы тұста аңыз, терең болмаса да, екі психологиялық жағдайдан хабар береді. Бірі – баласын жоғалтқан ананың қайғысы болса, екіншісі – қаһарлы жауды жеңген патшайымның қуанышы.

Қорытынды. Н.Келімбетов «Сақтардың жерін парсы әскерінің шапқыншылық әрекетінен сақтап қалу тақырыбын жыр еткен «Томирис» дастанының сюжеті бізге Геродоттың «Тарих» атты көптомдық еңбегі арқылы жеткен» деп, әуелде Томирис туралы қаһармандық дастаны болған деген болжам жасайды [3, 16 б.].

Геродоттың әйгілі еңбегіндегі Томирис патшайым жайлы оқиғаға өз зерттеулерінде А.Қыраубаева да тоқталып өтеді [4, Б. 10-11].

Томирис туралы аңыз сюжеттері В.Янның [5], Т.Жұртбайдың [6, Б. 177-190] еңбектерінен де орын алған.

Рас, жеңіс оңайлықпен келген жоқ: қаншама сарбаз опат болды. Бірақ мұндай өлім – ардақты өлім еді, ажал құшқан сарбаздар өз елін, отанын, жерін қорғады, жұртын сақтап қалды. Томирис те мұны түсінеді, сондықтан ол өз әскерінің жеңісіне риза. Отан үшін жанын пида еткен, құрбан болған азаматтардың арасында тұрып, дұшпанының патшасы Кирдің басын таптырып, жаңа ғана шайқастан шыққан жауынгерлердің көзінше «мен айтқанымдай, сені қанға тойдырам», – дейді де, басты қанға толы меске салдырады. Осы қылығымен-ақ Томирис өзінің бейбітшілік екенін, ал бірақ шапқыншылық жасаған жауға қатыгез екенін көрсетеді. Сөйтіп, ол өз отанының, елінің болашағы үшін қандай дұшпанмен болса да аяусыз күресетінін паш етеді. Міне, өзінің ел-жұртын мәңгілік ету үшін Еуразияның жартысын жайлаған сақтар мен массагеттер осылай қимылдаған...

Әдебиеттер тізімі

- 1 Геродот. История в девяти книгах. / Геродот – Ленинград: Изд-во: «Наука», 1972. - 600 с.
- 2 Джандарбеков Б. Томирис. Историческая повесть. / Б. Джандарбеков - Алма-Ата: Жалын, 1982. - 288 с.
- 3 Келімбетов Н. Ежелгі әдеби жәдігерліктер. / Н. Келімбетов - Алматы: «Алатау», 2005. - 332 б.
- 4 Қыраубаева А. Ежелгі әдебиет. / А. Қыраубаева - Астана: «Елорда», 2001. - 224 б.
- 5 Ян В. Огни на курганах. Юность полководца. Молотобойцы. Исторические повести. / В. Ян - Москва: Художественная литература, 1989. – 398 с.
- 6 Жұртбаев Т. Дулыға. Екі томдық. 1 том. / Т. Жұртбаев - Алматы: «Жазушы», 2007. - 400 б.

С.А. Каскабасов

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

Томирис - символ вечной идеи «Мәңгілік ел»

Аннотация. В статье проводится сравнительный анализ героических сказаний о царице Томирис, представленных в исторических источниках дотюркской эпохи и в художественных произведениях. В сказаниях о Томирис выделяются двенадцать мотивов, по которым сделаны соответствующие заключения. Историческое значение труда древнегреческого ученого Геродота «История» рассмотрено в аспекте исследования. В статье демонстрируется тот факт, что в основу сказаний о Томирис легло описание личности сакской предводительницы, ее подвигов и борьбы за сохранение

государственности. Дается разъяснение тому, как посредством легенд и сказаний подвиги героев навечно остаются в памяти народа как замечательные примеры мужества и патриотизма. В работе отмечается то, что сведения из работы знаменитого историка, составленные на основе легенд и исторических событий, послужили источником для исследователей и писателей последующих периодов и современности. Героизм царицы Томирис, проявленный в борьбе за сохранение государственности, растолковывается в контексте идеи «Мәңгілік Ел».

Ключевые слова: Геродот, антика, история, мотив, Томирис, саки, фольклор, героизм.

S.A. Kaskabasov

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

Tomiris - Symbol of the Concept of «Мәңгілік ел»

Abstract. The article provides a comparative analysis of the heroic tales about Queen Tomiris, presented in historical sources of the pre-Turkic era and in works of belles-lettres. There are twelve motives distinguished in the tales about Tomiris, according to which the corresponding conclusions were drawn. The historical significance of the work of the ancient Greek scholar Herodotus “History” is considered in the aspect of research. The article demonstrates the fact that the basis of the tales about Tomiris was borrowed from the description of the personality of the Saka leader, her feats and the struggle to preserve statehood. An explanation is given of how, through legends and tales, heroic deeds forever remain in the people’s memory as wonderful examples of courage and patriotism. The paper notes that information from the work of the famous historian, compiled on the basis of legends and historical events, served as a source for researchers and writers of subsequent periods and modern era. The heroism of the queen Tomiris, manifested in the struggle for the preservation of statehood, is interpreted in the context of the idea “Mangilic Yel”.

Keywords: Herodotus, antique, history, motive, Tomiris, Saki, folklore, heroism.

References

- 1 Gerodot. Istoriya v devyati knigakh [The story in nine books]. (Publishing house «Science», Leningrad, 1972, 600 p.). [in Russian]
- 2 Dzhandarbekov B. Tomiris. Istoricheskaya povest’ [Tomiris. Historical tale]. (Zhalyn, Alma-Ata, 1982, 288 p.). [in Russian]
- 3 Kelimbetov N. Ejelgi ädebï jädigerlikter [Ancient Literary Essays]. (Alatau, Almaty, 1982, 332 p.). [in Kazakh]
- 4 Qırawbaeva A. Ejelgi ädebïet [Ancient Literature]. («The capital», Astana, 2001, 224 p.). [in Kazakh]
- 5 Yan V. Ogni na kurganakh. Yunost’ polkovodtsa. Molotoboytsy. Istoricheskiye povesti [The lights on the mounds. Youth commander. The Slaughtermen Historical story]. (Fiction, Moscow, 1989, 398 p.). [in Russian]
- 6 Zhurtbaev T. Dwlıǵa. Eki tomdıq. 1 tom [Helmet. Two volumes. Volume 1]. (Zhazushy, Almaty, 2007, 400 p.). [in Kazakh]

Автор туралы мәлімет:

Қасқабасов С.А. - ҚР ҰҒА академигі, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Kaskabasov S.A. - Academician of NAS RK, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Филология ғылымдарының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиетті оқыту әдістемелерін және де ғылыми конференциялардың ең маңызды материалдарын, библиографиялық шолу мен сын пікірлерді көрсететін әдебиеттану және тілтану саласындағы мұқият тексеруден өткен түпнұсқа ғылыми жұмыстарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (*мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қаласы, Қ. Сәтпаев көшесі, 2, Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 408 кабинет*) қолжазбаның қол қойылған 1 дана қағаз нұсқасын тапсыру және **Word** форматындағы нұсқасын **vest_phil@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісiмiн бiлдiредi. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімдеуіне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жекедеректер мен әдебиеттер тізімін қоса):

- мақалалар үшін - 8 ден 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін.

5. Мақала мәтінінің пішіні:

- **Microsoft Word** (docx) форматындағы файлда;
- **Times New Roman** шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1,5 жоларалық интервалы;
- 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- **транслитерация** Library of Congress (LC) жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланы құру сұлбасы:

XҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар) туралы метамәліметтердің мазмұны (Рәсімдеу үлгісі / Образец оформления статьи / Template қараңыз)

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында **қою әріппен** жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады) Автор(лар)дың **E-mail-ы** – жақша ішінде (*курсивпен*);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қоюмен)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі **жартылай қоюмен** белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қоюлуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелер/талқылау қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады.

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.].

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекенжайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журналдың басылым жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 тенге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 тенге).

Реквизиттері:

1) АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: KСJBKZKX
ИИК: KZ978562203105747338 (KZT)
Кнп 861
Кбе 16

2) АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073 (KZT)

3) АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847

«Мақала үшін, автордың АТЫ-ЖӨНІ»

Provisions on articles submitted to the journal “Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Goal of the journal. Publication of carefully selected original scientific papers in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, language and literature teaching methods, most significant proceedings of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 408) and by e-mail **vest_phil@enu.kz** in **Word** format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,0;
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IASTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author's e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1.25 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprtentions, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT):

Реквизиты:

1) АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСJBKZKX
ИИК: KZ978562203105747338 (KZT)
Кнп 861
Кбе 16	2) АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073 (KZT)
	3) АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847

«For the publication, Name of the author»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Филология»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающих актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значимые материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 408) и по e-mail vest_phil@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. А также авторам необходимо представить **сопроводительное письмо**.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии, книги), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx);
- шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2;
- междустрочный интервал 1,0; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/ Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (начертание курсивом)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1,25 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Requisites:

1) АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСJBKZKX
ИИК: KZ978562203105747338 (KZT)
Кнп 861
Кбе 16	2) АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073 (KZT)
	3) АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: Дихан Қамзабекұлы
Шығарушы редактор: І.Р. Құрманғалиев
Дизайн: Ілияс Рысбекұлы

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
- 2019. - 1 (126). - Астана: ЕҰУ. 202-б.
Шартты б.т. - 18,0 Таралымы - 35 дана

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Астана қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды